

A VISEGRÁDI ORSZÁGOK 2019. ÉVI VERSENYKÉPESSÉGI PROGNÓZISÁNAK KRITIKÁJA

Zöldréti Attila¹

DOI: 10.25116/kozelitesek 2019.3-4.7

Absztrakt

Annak ellenére, hogy évek óta Magyarország és a többi visegrádi ország tekintetében is a GDP növekedési üteme meghaladja az EU-átlagot, a nagy nemzetközi intézetek versenyképességet minősítő előrejelzései ezt a javuló gazdasági teljesítményt nem tükrözik vissza, ezért jelen tanulmány is rámutat ezen előrejelzések problémáira, és további mutatók bevonásával vizsgálja a visegrádi országok 2019. évi versenyképességét. A szerző álláspontja szerint a versenyképességnek összhangban kell állnia a valós gazdasági teljesítménnyel, ezért ennek mutatóit hangsúlyosan veti egybe a versenyképességi prognózisokkal. Mivel a humán erőforrás jelentős szerepet játszik a versenyképességben, ezért további kiegészítésként lényeges jellemzőket von be erről a területről is az elemzésbe. A tanulmány eredményei a minősítő intézetek kritikája mellett rámutatnak arra is, hogy a visegrádi országoknak a versenyképességi fordulat elérése érdekében hasonló feladatokat kell megoldani a közeljövőben annak érdekében, hogy hosszú távon az európai növekedés tényleges zálogává válhassanak.

Kulcsszavak: gazdasági fejlődés, regionális elemzés, országok összehasonlítása, képzés és gazdasági fejlődés, személyzeti menedzsment

Criticism of the 2019 competitiveness forecast for the Visegrad countries

Abstract

In spite of the fact that the GDP growth rate of Hungary and other Visegrad countries has been above the EU average for recent years, the forecasts of the competitiveness of large international institutions do not reflect back this improving economic performance. Therefore, this study also highlights the problems of these forecasts and uses additional indicators to examine the competitiveness of the Visegrad countries in 2019. In the author's view competitiveness has to be in line with real economic performance and therefore its indicators are compared in line with competitiveness forecasts. As human resources play a significant role in competitiveness, relevant features from this area are included in addition in the analysis. Along with the criticism of rating agencies, the results of the study point out that the Visegrad countries will have to overcome similar challenges in the near future in order to achieve a turnaround in competitiveness so that they can become a real foundation of European growth in the long term.

Keywords: economic development, regional analysis, country comparison, training and economic development, personnel management

---

¹ Dr. Zöldréti Attila a közgazdaságtudomány kandidátusa, e-mail: zoldretia@gmail.com.

Bevezetés

A szocialista gazdálkodás összeomlása és a rendszerváltás után a visegrádi egyezmény létrejöttének apropóját a jól működő középkori megállapodás adta. 1335 novemberében a visegrádi királyi palotában Károly Róbert magyar király kezdeményezésére tanácskozást tartottak III. Kázmér lengyel és Luxemburgi János cseh király részvételével. A három ország találkozásának célja az volt, hogy elsimítsák ellentéteiket, és gazdasági, valamint politikai együttműködésben állapodjanak meg Bécs árumezállító joga ellenében. Ez az együttműködés olyan sikeres volt, hogy a három királyság gazdasága ebben a korban virágkorát élte.

Ennek az együttműködésnek a felújítására 1991. február 15-én került sor. Ekkor írta alá a Visegrádi Nyilatkozatot a csehszlovák és a lengyel köztársasági elnök, valamint a magyar miniszterelnök. A Visegrádi Együttműködés 1993-ban Csehszlovákia szétválásával négytagúvá bővült. A visegrádi országok célja ma hasonló a középkori megállapodás céljaihoz, vagyis a gazdasági és politikai együttműködés, az érdekek közös képviselése, valamint esetleg a lépések összehangolása. Mint látni fogjuk, szükség is van erre a folyamatosan fejlődő együttműködésre az EU28-on belüli versenyhelyzet jobb kihasználása érdekében.

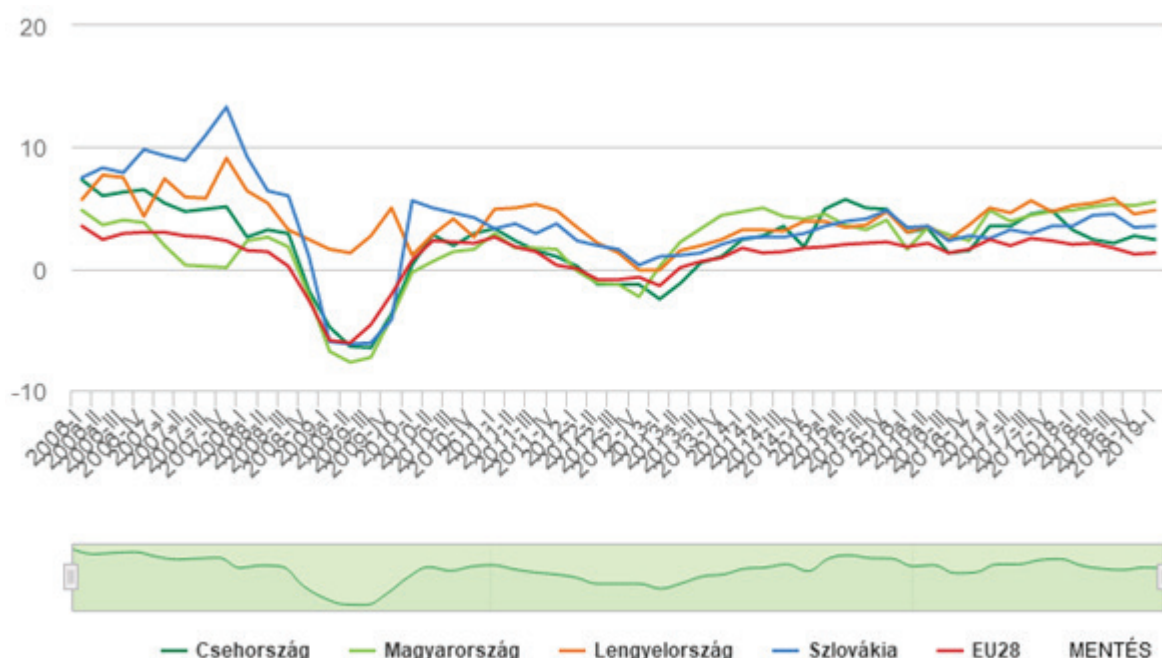
A tanulmány szerzőjének nem célja új versenyképességi mutató kidolgozása, hanem csatlakozva más kritikákhoz, a visegrádi országok nemzetközi intézmények által publikált versenyképességi mutatóinak és a gazdasági potenciált tükröző mutatóknak az összehasonlító elemzése segítségével világít rá a versenyképességi mutatókban jelenleg fellelhető szubjektivitásra. Kiemelten foglalkozik továbbá azzal, hogy az egyes országok tekintetében hogyan alakul a versenyképesség növelése szempontjából érthető módon fontos szerepet játszó, a tehetséges humán erőforrást felszívó és megtartó képesség. Ez a visegrádi országok esetében lényeges elem, hiszen a belépést követő mozgásokat meg kell tudni fordítani, és vonzani, illetve megtartani a legjobb munkaerőt. A jó példákat követve cél az innovatív gazdaság elérése, abban pedig a humán tőke szerepe megkérdőjelezhetetlen. A jövőkép helyes értelmezésére végül a tanulmány áttekinti a visegrádi országok legjelentősebb versenyképességi tartalékait.

A visegrádi országok növekedési pályája és a versenyképességi mutatók összehangjának hiánya

A már évekkal ezelőtt bekövetkezett fordulat eredményeképpen több éve az uniós átlagot meghaladóan nő a visegrádi országok GDP-je. „A magyar gazdaság teljesítménye 2018-ban 4,9%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest, így a 2013-ban kezdődött gazdasági konjunktúra 2018-ban is folytatódott. Gazdaságunk bővülésének üteme illeszkedett a térségünk országait

jellemző GDP-növekedéshez. 2018 során a visegrádi országok az uniós átlagot (1,9%) meghaladóan emelkedtek, miközben az EU gazdasága és ezen belül a fontosabb nemzetgazdaságok lanyhuló ütemben növekedtek.” (KSH 2019:10) Ez az évek óta zajló konjunktúra 2019-ben is folytatódik, és mind a négy visegrádi ország növekedése továbbra is meghaladja az EU28 átlagát. Mindez kedvező és nagyon fontos is annak érdekében, hogy tovább növeljük a visegrádi országok súlyát. Az előzőekben ismertetett pozitív növekedési pályát az 1. sz. ábra szemlélteti. Az ábra értelmezésénél figyelni kell arra, hogy a közel vízszintes görbék nem a stagnálást, hanem a folyamatos, közel hasonló növekedés ütemét mutatják, amelyeknek az EU28 átlagát meghaladó mértéke a felzárkózásunk beindulását mutatja.

1. sz. ábra: Az egy főre eső GDP alakulása a visegrádi országokban (2006–2019)

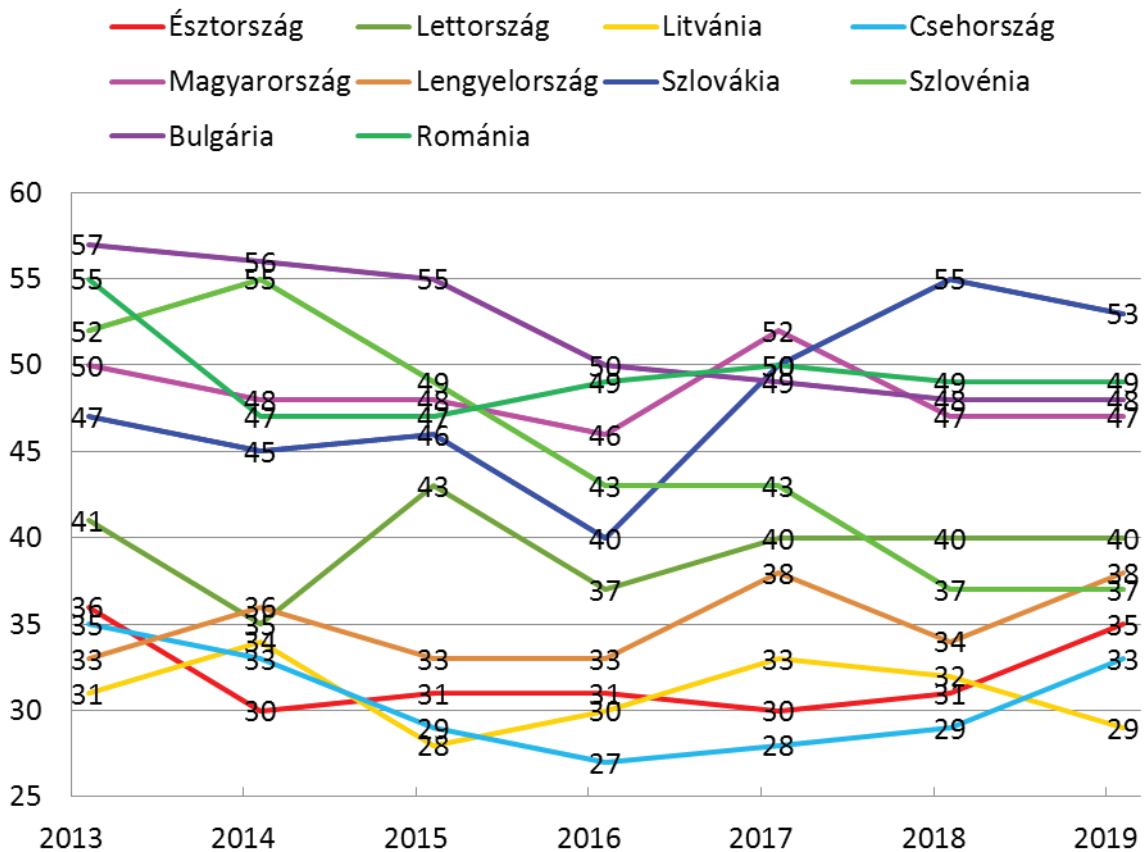
Forrás: Eurostat 2019/a

Ez a folyamatos növekedési pálya és az ezt megalapozó gazdasági teljesítmény nem tükröződik az elmúlt időszak Institute for Management Development (IMD) visegrádi országokra vonatkozó versenyképességi mutatóiban. Mint a 2. sz. ábrán látjuk, a tényszerű gazdasági növekedés ellenére a prognózis nemhogy javulást, hanem Magyarország stagnálása mellett visszaesést mutat a többi visegrádi ország tekintetében.

A vizsgálat az IMD esetében 63 országra terjed ki, és a versenyképességi prognózis helyezése annál rosszabb, minél nagyobb értéket mutat, mert az azt jelenti, hogy az adott ország hányadik helyezést foglal el versenyképességi szempontból a vizsgálatba bevont országok között. Láthatjuk, hogy Magyarország stagnáló, 47. helyre sorolt értékelése és Lengyelország 38. helyre romló minősítése

ellentmondásban van a GDP növekedéssel, hiszen Magyarországon 2018-ban a GDP 4,9%-kal, Lengyelországban pedig 5,1%-kal emelkedett.

2. sz. ábra: A visegrádi országok, illetve a Közép- és Kelet-Európa országainak IMD versenyképességi mutatója szerinti rangsorának alakulása

Forrás: IMD WCY 2019, ICEG European Center

A nagy nemzetközi intézmények, amelyek a versenyképesség elemzésével foglalkoznak, mint például a már hivatkozott IMD, a Világgazdasági Fórum (World Economic Forum, WEF), vagy a Világbank (World Bank) már évtizedek óta minden évben közzéteszik a versenyképesség alakulásáról készített beszámolójukat.

Nem egységes, de általánosan elfogadott értelmezésükben egy nemzetgazdaság versenyképessége azt mutatja meg, hogy egy ország mennyire képes olyan környezetet teremteni, termékek és szolgáltatások előállításával új hozzáadott értéket előállítani, amelyeknek a versengő piaci körülmények közötti értékesítése erősíti a gazdaság szereplőit és egyidejűleg a lakosság életszínvonalának és életminőségének növelését is eredményezi.

Mivel maga a versenyképesség fogalmának értelmezése sem egységes, így a versenyképességi elemzések elméleti és módszertani alapjai egymástól különböznek. Vizsgálataikban különböző területekre, pillérekre különböző tartalmú és számosságú mutatót alkalmaznak, különböző számú szakértő bevonásával. Mindez sokszor még a saját, korábbi évi eredményeikkel való összehasonlíthatóságát is nehezíti, nem is beszélve a különböző mutatók összehatóságáról.

A hazai szerzők már évek óta megalapozott kritikát fejtenek ki a különböző versenyképességi mutatókkal szemben. Az MNB elemzői már többször rámutattak a szubjektív szerepére és az abból fakadó problémákra. Baksay és szerzőtársai már 2017-ben jelezték, hogy a WEF Global Competitiveness Report versenyképességi rangsora, amely az egyik legismertebb versenyképességi értékelésnek számít világszerte, a megalapozottságot tekintve nem ad megbízható eredményt, és abban – az alkalmazott módszertannal összefüggésben – a szubjektív is tetten érhető, ezért az csak kellő óvatossággal és kritikával használható. Az objektív értékelés érdekében, jelen tanulmány szerzőjéhez hasonlóan, ők is további mutatók bevonásának szükségességére figyelmeztetnek. (Baksay et al. 2017)

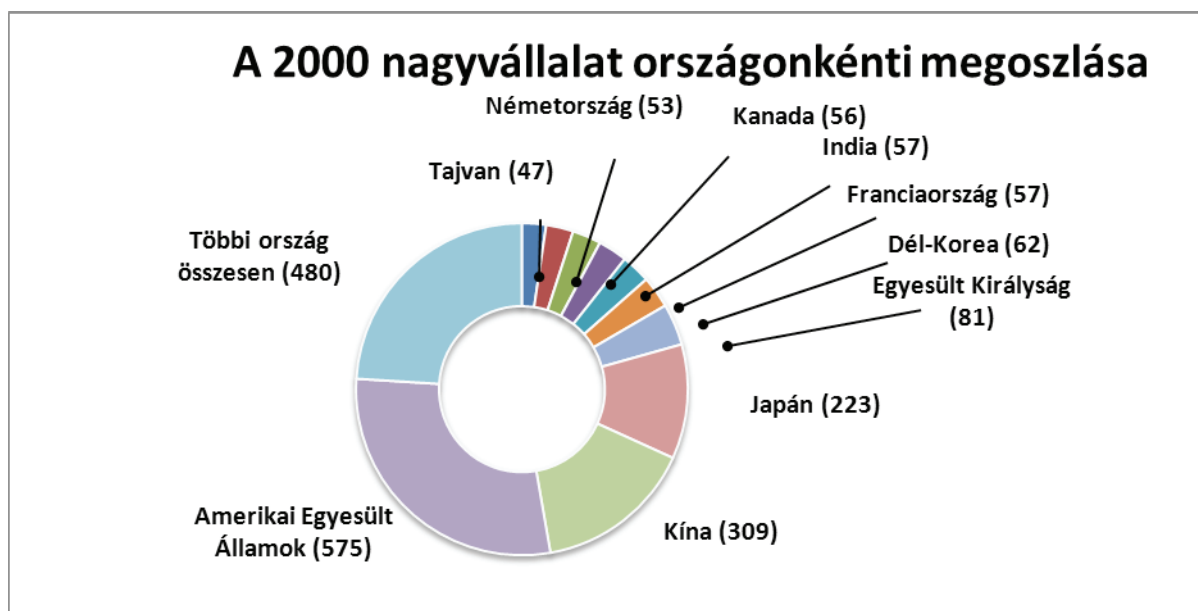
A 2017. évi nemzetközi versenyképességi prognózisokkal kapcsolatban az ÁSZ szakértői is felhívták a figyelmet arra, hogy hazánk gazdasági teljesítménye szinte minden fontos index tekintetében évről évre erősödik, a WEF és az IMD által készített versenyképességi rangsorokon ennek ellenére Magyarország indokolatlanul rosszul szerepelt (Simon, Lengyel, 2019). Ezek megalapozott észrevételek, ezért jelen tanulmány szerzője az alábbiakban összeveti egymással és további mutatók bevonásával értékeli a nemzetközi intézmények 2019. évi versenyképességi prognózisát.

A visegrádi országok 2019-re prognosztizált versenyképességi és GDP mutatói, nagyvállalatainak rangsora és egyéb tényezők szerepe a versenyképességben

A szerző a versenyképesség objektív megállapítása érdekében további, a gazdasági teljesítményt jobban hangsúlyozó mutatók bevonását ajánlja. Álláspontja szerint az országok versenyképességi rangsora nem állhat ellentmondásban az adott ország gazdasági erejével. Mint azt az összehasonlítást és értékelést összefoglaló 5. sz. ábrán láthatjuk, az összevetés eredménye nem ezt mutatja. A versenyképességgel foglalkozó intézmények mutatóiban tapasztalható ellentmondás különösen Kína esetében szembetűnő, amely egyik nevesített intézményi versenyképességi rangsorban sem szerepel az első 10-ben, holott a GDP-rangsor és a versenyképes nagyvállalatainak száma szerint is 2. a világon.

A szerző álláspontja szerint az országok gazdasági erejének rangsorát a GDP objektívnek nevezhető mutatója alapján el lehet fogadni.² Az egy főre vetített GDP pedig a hatékonyság jobb feltárását segíti. A versenyképes nagyvállalatok száma is egzakt módon mutatja az adott ország piaci versenyben elfoglalt helyét. A Forbes Global 2000 listája minden szubjektivitást nélkülöző 4 mutató (Árbevétel, Nettó profit, Mérlegfőösszeg, Piaci kapitalizáció) alapján rangsorolja a vállalatokat. A 3. ábra segítségével szemléltetjük a Forbes 2019. évre vonatkozó Global 2000 listájában a nagyvállalatok országokénti megoszlását. Az eredmények mutatják, micsoda versenyfutás folyik az utóbbi években az USA és Kína között a nagyvállalatok területén.

3. sz. ábra: A Forbes Global 2000 vállalat országokénti megoszlása, 2019

Forrás: Forbes Global 2000, 2019

A Forbes 2019. évi Global 2000 rangsora szerint a 3. sz. ábrán látható 10 ország a 2000-ből 1520 vállalatot birtokol, azaz a vállalatok 76%-át. Ezt a 10 országot felsoroljuk az alábbi 5. sz. ábra szerinti összefoglaló kimutatásban is. A maradék 24%-ot kitevő 480 vállalatot osztozik a többi ország, köztük a visegrádi országokhoz tartozó Lengyelország 7 db, Magyarország 2 db, Csehország 1 db nagyvállalattal. Szlovákia nem szerepel a listán. Az Ausztriával való összevetéshez megjegyezzük, hogy nyugati szomszédunk 9 db vállalattal szerepel a listán. A visegrádi országok 2019-es Global 2000 listán szereplő nagyvállalatainak listáját országokénti bontásban szemlélteti az 4. sz. ábra.

²Az IMF és más intézmények is folyamatosan nyomon követik az évben várható GDP változásokat, de ezek a finomhangolások a vizsgálatunk szempontjából fontos sorrendeket nem befolyásolják, így jelen tanulmányban az IMF felhasznált irodalomban megadott 2019. évi GDP előrejelzését használjuk az elemzésünkhöz.

Természetesen a KKV-kat is figyelembe kell venni a versenyképesség értékelésénél, hiszen nem csak a nagyok, vagy csak a kicsik miatt versenyképes az adott ország, de jelen elemzésben a szerző a mutatók kritikáját a nagyvállalatok segítségével is meg tudja alapozni.

Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni a KKV szektor jelentőségéről sem, hiszen a később érintett humán kapacitás hatékony, innovatív kihasználásában nekik is nagy szerepük van, és ennek eredményeként a versenyképességet pozitívan befolyásolhatják.

Az előzőek alapján az 5. sz. ábra foglalja össze a szerző által javasolt kibővített összevetést, és amint az még az alábbiakban látható, a humán erőforrással összefüggő, kiegészítő mutatók figyelembe vételével árnyal tovább a szerző.

4. sz. ábra: A visegrádi országok nagyvállalatai a Forbes 2019-es Global 2000 listájában

Helyezés	Ország	Vállalat	Árbevétel (mrd dollár)	Nettó profit (mrd dollár)	Mérleg- főösszeg (mrd dollár)	Piaci kapitalizáció (mrd dollár)
964.	Csehország	 CEZ Group	8,3	0,475	32,3	12,6
650.	Lengyelország	 PKN Orlen	30,4	1,60	17,1	11,4
684.	Lengyelország	 Grupa PZU	10,4	0,888	87,1	9,6
812.	Lengyelország	 PKO Bank Polski	4,7	1	86,3	12,9
1009.	Lengyelország	 Pging Group	11,4	0,889	14,2	9,2
1172.	Lengyelország	 Bank Pekao Bank Pekao	2,6	0,633	50,9	8,1
1619.	Lengyelország	 PGE Polska Grupa Energetyczna	7,2	0,415	20,2	4,7
1990.	Lengyelország	 Grupa LOTOS	8,3	0,439	5,9	4,1
868.	Magyarország	 OTP Bank	4,4	1,2	52	12
886.	Magyarország	 MOL Hungarian Oil	19,1	1,1	16,4	7,4

Forrás: Forbes Global 2000, 2019.

Az 5. sz. ábrán látjuk a három nevesített intézmény versenyképességi rangsorának egymásközi és a gazdasági teljesítményt tükröző 1 főre eső GDP (Nominal és PPP) rangsorokkal való összehasonlítás eredményét. Mindezt összevetjük a Global 2000 legnagyobb vállalat földrajzi megoszlásával, vagyis kigyűjtésre került, hogy a vizsgált országok esetében hány nagyvállalat található a 2000-es listában.

Az 1 főre eső GDP vásárlóerő-paritáson (PPP) mért rangsort azért is fontos szemléltetni, mert annak alapján valamennyi visegrádi ország jobban pozícionált a gazdasági teljesítménye tekintetében. Vizsgálatunk céljának megfelelően a visegrádi országok eredményét kiemelten szemlélteti az ábra. Kína a 3 intézmény versenyképességi rangsorának hangsúlyos kritikájaként, Ausztria pedig a kihívás nagyságának érzékeltetése miatt került a táblázatba.

Az IMF 2019-es GDP előrejelzése alapján a regionális megközelítés szempontjából, ha a visegrádi országok együttes GDP összteljesítményét nézzük, akkor az az EU-ban a 6., a világrangsorban pedig a 16. helyre jogosítja fel a visegrádi országokat, ami indokolja az együttműködés további erősítését.

A visegrádi országok mutatói alapján levonhatjuk azt a következtetést, hogy a bemutatott gazdasági növekedés mellett is – bár annak fenntartása önmagában is nagy kihívást jelent – itt az idő rákapcsolni, különösen néhány, a későbbiekben részletezett területen. A szerző álláspontja szerint, ami jó a vállalatoknak és azon potenciálok erősödésének, amelyek hozzájárulnak a GDP növeléséhez, az jó a versenyképesség javulásának és a gazdasági növekedésnek is. Különösen kívánatos a versenyképességi fordulat elérése, de érdemi áttörés e téren mindeddig egyik visegrádi ország esetében sem következett be, ezért a teljes körű fordulat elérése érdekében közös feladat további, tudatosan tervezett, fokozott erőfeszítések azonnali megtétele.

5. sz. ábra: A versenyképességi mutatók összevetése az 1 főre eső GDP, valamint nagyvállalati rangsorral

Versenyképességi mutatók összehasonlítása (2018-2019)				1 főre eső GDP (2019) Nominal	1 főre eső GDP (2019) PPP	ország/db
	IMD: World Competitiveness Report	World Economic Forum: Global Competitiveness Report GCI	WorldBank: Doing Business	International Monetary Fund (IMF)	International Monetary Fund (IMF)	Forbes Global 2000
Vizsgált országok száma	63,00	140,00	190,0	193,00	193,0	2000 db vállalat
Vizsgált mutatók száma	332,00	98,00	11,0	GDP	GDP	4,0
Rangsor						
1.	Szingapúr	USA	Új-Zéland	Luxemburg	Katar	USA/575
2.	Hongkong	Szingapúr	Szingapúr	Makaó	Makaó	Kína/309
3.	USA	Németország	Dánia	Svájc	Luxemburg	Japán/223
4.	Svájc	Svájc	Hongkong	Norvégia	Szingapúr	Egyesült Királyság/81
5.	Egyesült Arab Em.	Japán	Dél-Korea	Írország	Brunei	Dél-Korea/62
6.	Hollandia	Hollandia	Grúzia	Katar	Írország	Franciao./57
7.	Írország	Hongkong	Norvégia	USA	Norvégia	India/57
8.	Dánia	Egyesült Királyság	USA	Szingapúr	Egyesült Arab Em.	Kanada/56
9.	Svédország	Svédország	Egyesült Királyság	Dánia	Kuvait	Németo./53
10.	Katar	Dánia	Macedónia	Ausztrália	Hongkong	Tajvan/47
	Rangsor	Rangsor	Rangsor	Rangsor	Rangsor	Vállalatok száma
Ausztria	19	22	26	14	20	9 db
Csehország	33	29	35	40	38	1 db
Lengyelország	38	37	33	59	46	7 db
Magyarország	47	48	53	56	48	2 db
Szlovákia	53	41	42	45	42	-
Kína	14	28	46	72	75	309/Kína

Forrás: saját szerkesztés

További sajátos adaléka a visegrádi országok versenyképességéről kialakítandó képnek a jelentős területi és regionális szórás a GDP előállításában. Az Eurostat newsrelease 34/2019 számában 2019. február 26-án számol be az EU28 régióinak szórásáról az egy főre vetített GDP alapján. Az olló igen tágra nyitott, hiszen az EU28 régióinak átlagához képest (100%) London központja a maga 626%-ával tornyosul az élre, szemben a legszegényebb észak-nyugat bolgár régió 31%-ával. Sajnos ebben a nagy szórásban a visegrádi országok régiói is érintettek. Prága és Pozsony a maguk 7. illetve 8. helyével kiemelkedő pozíciót foglalnak el a TOP 10-es listában, de az olló másik ágán, a legszegényebb 20 régióban 4 magyar és 3 lengyel régió is szerepel. A visegrádi országok régióinak átlagát, a fővárosok eredményét a jelentésből kiemelve a 6. sz. ábrán foglaljuk össze. Ausztria hasonló eredményeit ismét bemutatjuk az összehasonlítás érdekében.

6. sz. ábra: Az EU28-régiók 1 főre eső GDP átlagához (100%) viszonyítva a V4-es régiók átlageredményei és az egyes fővárosok teljesítménye

Ország megnevezése	Régiók átlaga (NUTS2)	Főváros/%
EU28	100%	Brüsszel/196%
Csehország	89%	Prága/187%
Lengyelország	70%	Varsó/152%
Magyarország	68%	Budapest/139%
Szlovákia	76%	Pozsony/179%
Ausztria	127%	Bécs/151%

Forrás: Eurostat newsrelease 34/2019 száma

Az eredmények alapján az összes visegrádi országnak, de különösen Magyarországnak és Lengyelországnak vannak kiemelt feladatai a területi kohézió terén.

A versenyképességet befolyásoló további fontos tényező a humán potenciál felhasználásának, azon belül kiemelten a tehetségek versenybe állításának hatékonysága, ezért a versenyhelyzet elemzésével foglalkozó, már többször hivatkozott IMD World Competitiveness Centernek az IMD World Talent Ranking 2018. címen publikált felmérését is bevonjuk a vizsgálatba. Ebben azt rangsorolták, hogy a felmérésben résztvevő 63 ország és az ott működő vállalati szektor mennyire képes vonzóvá tenni magát a tehetséges munkavállalók számára. Azt vizsgálták, hogy az országok hogyan teljesítenek a legkülönbözőbb területeken. Ide tartoznak a közvetlen bérjellegű motiváción kívül az oktatás, a gyakornoki képzés, a munkahelyi képzés, a nyelvtudás, a megélhetési költségek, a javadalmazás és az adók mértéke, valamint az általános életminőség és a társadalmi környezetre vonatkozó szempontok is.

A 7. sz. ábrán az IMD World Talent Ranking 2018. összefoglaló listáját láthatjuk az országok rangsorával. Az ábra és a publikáció adatai alapján két dolog biztosan látszik. Svájc az elmúlt öt év tekintetében töretlenül tartja vezető szerepét. A visegrádi országok közül Csehország és Lengyelország vonzási képessége meghaladja Magyarország és Szlovákia ilyen képességét, de az összkép nem túl kedvező, mert láthatjuk, hogy a lista első 10 helyezettje Kanada kivételével európai ország. Magyarország, pozitív változást felmutatva, sajnos továbbra is az alsó harmad országai közé tartozik. Célunk és felvállalt feladatunk, hogy a jó példákat elemezve, ajánlásokkal segítsük a magyar országimage fejlődését és a magyar tehetségek hatékony kibontakozását.

7. számú ábra: V4 országok helyezései az IMD World Talent Ranking 2018.

Összesített rangsor 2018.	Ország	Éves változás	Összpontszám 2018.
1	Svájc	0	100,00
2	Dánia	0	91,97
3	Norvégia	+ 4	86,37
4	Ausztria	0	86,10
5	Hollandia	+ 1	85,25
6	Kanada	+ 5	84,50
7	Finnország	- 2	83,00
8	Svédország	+ 1	82,45
9	Luxemburg	+ 1	81,63
10	Németország	- 2	81,11
37	Csehország	+ 1	61,02
38	Lengyelország	- 4	60,81
49	Magyarország	+ 5	47,76
59	Szlovákia	- 13	39,63

Forrás: IMD World Talent Ranking 2018. 24. és 25. oldal)

A munkaerő vonzására és azon belül a környezet és közösség fontosságára a BCG/WFPMA együttműködés Creating People Advantage 2014–2015 című publikációja is rámutat. Felmérésük szerint a munkahelyválasztásnál a munkakultúra szempontjai fontosabbak a pénzügyi szempontoknál a foglalkoztatottak részére. Ez a fiatal tehetségek munkaválasztása szempontjából különösen lényeges, hiszen számukra, egy versenyző jövőképből kiindulva, nagyobb hangsúllyal szerepelnek a szakmai megbecsüléssel, a sikerrel és elismeréssel összefüggő szempontok, mint a pénzügyiek.

Az előzőeken túl, tovább hangsúlyozva a magasan képzett szakemberek versenyképességre gyakorolt kiemelkedő szerepének fontosságát, örömteli hír, hogy a QS World University Rankings 2020-as listájának tanúsága szerint hat magyar egyetem is szerepel a világ ezer legjobb egyeteme között. A legelőkelőbb helyezést a Szegedi Tudományegyetem érte el, amely a lista 501–510. helyén szerepel. A Debreceni Egyetem a 601–650., az ELTE és a Pécsi Tudományegyetem a 650–700., a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem és a Budapesti Corvinus Egyetem pedig a 801–1000. közötti sávban van jelenleg a nemzetközi listán. Sőt, ha nem az összevont egyetemi rangsort, hanem a szakterületek szerinti rangsort nézzük, akkor tíz magyar képzési terület szerepel a listán. Magyarországhoz hasonlóan a többi visegrádi ország is reményteljes eredményt ért el az egyetemek rangsorban szereplő számát tekintve. Sajnos egyelőre egyik visegrádi országnak sincs egyeteme a rangsor első 200 helyezettje között. Az eredményeket a 8. ábrán foglaljuk össze.

**8. sz. ábra: V4 országok egyetemeinek száma a QS World University Rankings
2020-as listáján**

Ország megnevezése	Egyetemek száma a listán
Csehország	9
Lengyelország	16
Magyarország	6
Szlovákia	3

Forrás: QS World University Rankings 2020

A visegrádi országok lakosságszámából adódó versenyképességi tartalékok és az Európai Unió gazdasági motivációja

A 9. sz. ábrában az UN (2019) által nyilvántartott lakosságszám adatokat láthatjuk, amelyek gyakorlatilag megegyeznek a World Bank és a The World Factbook adataival. A lista érdekessége, hogy az USA a maga mintegy 330 millió lakosával a 3. a világban, amely nagyon fontos tényező az ország belpiaca szempontjából. Mint tapasztaljuk, a jelen elnöki ciklusban megnyilvánuló kormányzati szándék erőteljesen védeni kívánja az USA belpiacát, saját vállalkozásainak érdekeit szem előtt tartva. Az is általánosan elfogadott, hogy a 300 millió fogyasztót meghaladó piac képes akár a saját fogyasztási kapacitása alapján is növekedési pályán maradni, így érthető a határozott fellépés ennek védelme érdekében. Ha ténylegesen hasonlóan erőteljes lépések védenék az EU belpiacát, biztos, hogy ismét felerősödne a tagállamokra és a taggá válni akaró tagjelöltekre irányuló centripetális erő.

Ha az ábrán megvizsgáljuk a visegrádi országok összesített helyzetét, akkor azt tapasztaljuk, hogy a 2019-re prognosztizált 29.113 fő csökkenés mellett összességében 63.718.669 főt tesz ki a visegrádi országok összlakosságának száma. Ezzel az EU28-on belül Németországot, Nagy Britanniát és Franciaországot követve, az országcsoport összlakossága alapján a 4. helyet foglalja el, megelőzve Olaszországot és Spanyolországot.

Mindez jelentős fogyasztói tartalékot jelent a visegrádi országok számára, amit EU-csatlakozásunk óta a régi tagállamok ügyesen ki is használtak. Itt lenne az ideje a verseny fenntartása mellett a szorosabb gazdasági és kereskedelmi együttműködésből fakadó lehetőségek jobb kihasználásával ezt a fogyasztási tartalékot saját gazdaságunk motiválására közösen kihasználnunk. A fogyasztási tartalékok felszabadításához vezető úton, az EU28 átlagot meghaladó gazdasági növekedés eredményeképpen a visegrádi országokban is lehetőség nyílt a nagyobb jövedelem biztosítására, ami jelentkezett is a belső fogyasztás növekedésében.

9. sz. ábra: A Föld és azon belül a V4 országok lakosságának alakulása

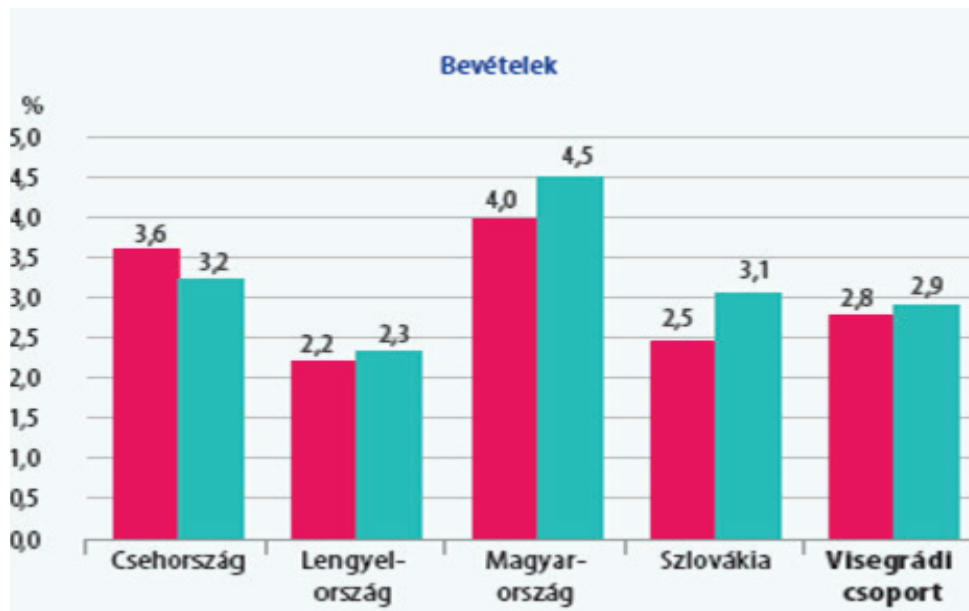
Rangsor	Ország	Lakosság		Megoszlás
		2018	2019	
1	Kína	1 427 647 786	1 433 783 686	18,6
2	India	1 352 642 280	1 366 417 754	17,7
3	USA	327 096 265	329 064 917	4,27
4	Indonézia	267 670 543	270 625 568	3,51
5	Pakisztán	212 228 286	216 565 318	2,81
6	Brazília	209 469 323	211 049 527	2,74
7	Nigéria	195 874 683	200 963 599	2,61
8	Banglades	161 376 708	163 046 161	2,11
9	Oroszország	145 734 038	145 872 256	1,89
10	Mexikó	126 190 788	127 575 529	1,65
38	Lengyelország	37 921 592	37 887 768	0,491
86	Csehország	10 665 677	10 689 209	0,139
94	Magyarország	9 707 499	9 684 679	0,126
117	Szlovákia	5 452 014	5 457 013	0,0707

Forrás: World Bank, The World Factbook 2019.

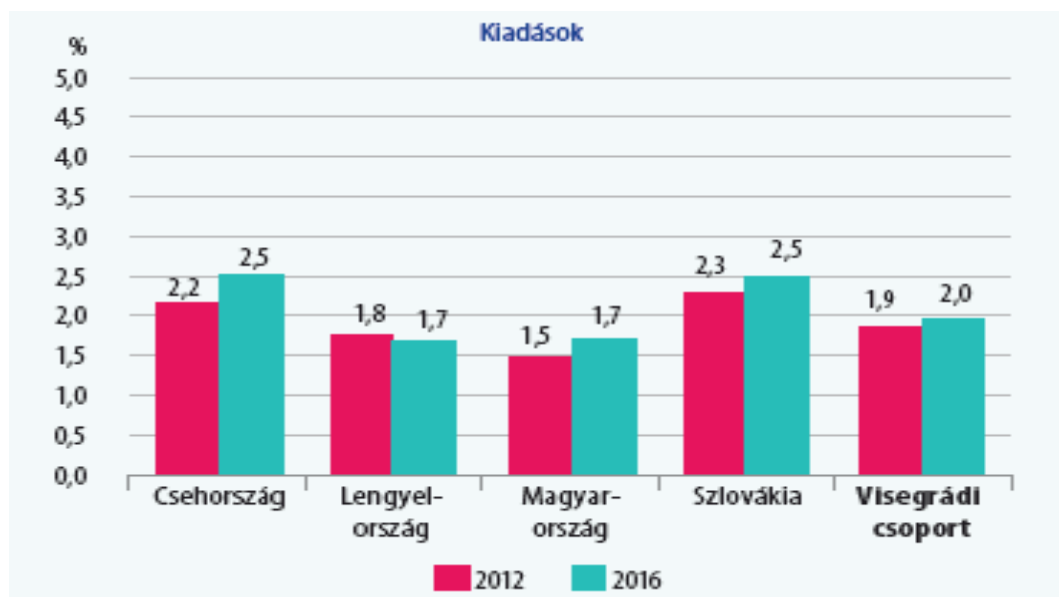
A fogyasztáshoz kapcsolódó speciális gazdasági és versenyképességi tartalék rejlik a visegrádi

országok szolgáltató turizmusában. Az egészségügyi és a gyógyturizmus, a rendezvény és sport turizmus és a gasztro-, valamint a kulturális turizmus olyan speciális szolgáltató területek a hagyományos látvány-turizmus mellett, amelyek kiaknázásában minden visegrádi országnak jelentős tartalékai vannak. A visegrádi országok minden szinten egyre fejlődő együttműködését jelzi, hogy statisztikai hivatalaik is együttműködnek, és ennek keretében közösen készítették el a 2018-ban megjelent, a „V4 – A visegrádi együttműködés országainak mutatói” című kiadványukat. Az ebből kiemelt 10. sz. és 11. sz. ábra, amelyek a visegrádi országok turizmusának bevételeit és kiadásait szemléltetik az adott ország GDP-je %-ában, egyértelműen szemléltetik a turizmus jövedelmezőségét, amelynek szolgáltató célú fejlesztése segíti a versenyképesség további javítását.

10. sz. ábra: A visegrádi országok turisztikai bevételei a GDP %-ban

Forrás: KSH, 2018

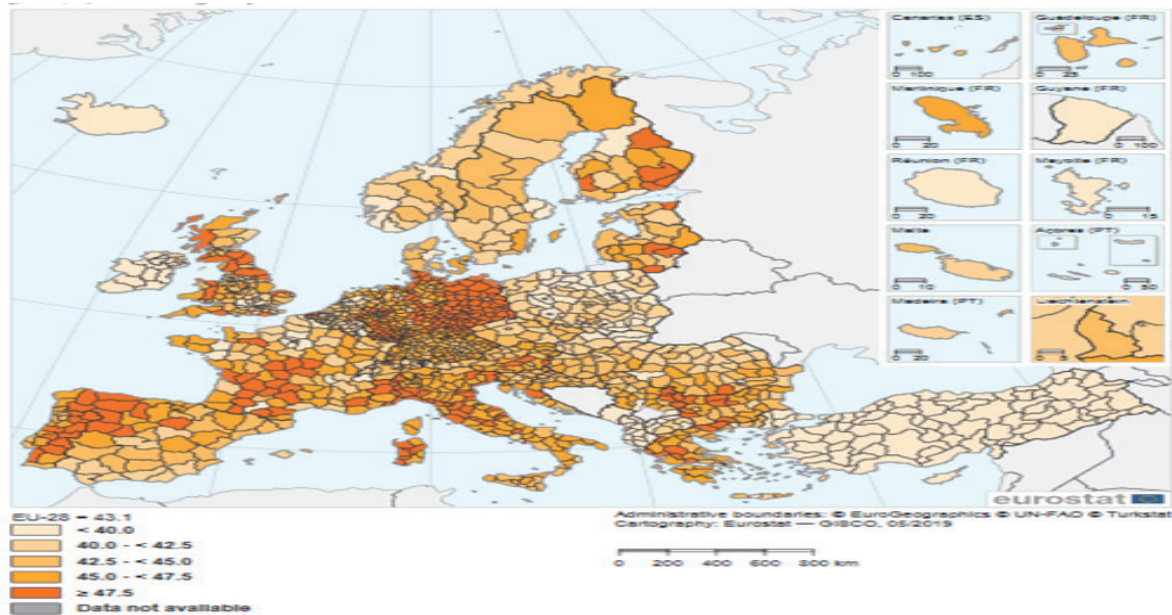
11. sz. ábra: A visegrádi országok turisztikai kiadásai a GDP %-ban

Forrás: KSH, 2018

A visegrádi országok fogyasztói potenciáljában rejlő tartalékok mellett további adalékot kapunk ahhoz a megállapításhoz, hogy a visegrádi országok jelentik Európa gazdasági növekedésének zálogát, ha rápillantunk a 12. sz. ábrára, amely az Eurostat Regionális Évkönyv 2019. évi kiadványából való. Ezen EU28 országok lakosságának medián életkor szerinti megoszlását látjuk 2018-as adatok alapján. Jelen tanulmányunk szempontjából a részletes háttéradatok idézése nélkül, önmagában az ábrában közreadott tény, a színezés eredménye is beszédes, hiszen ebből egyértelműen látszik, hogy a visegrádi országok lakosságának medián életkora alacsonyabb az EU15 országaiénál, ami a fogyasztóerőn túl a munkavállalási képességben rejlő tartalékokat is mutatja.

Mindezek megalapozzák és nyomóssá teszik a visegrádi országok együttes politikai és gazdasági fellépését. Ugyanakkor a Lengyelország és Magyarország esetében mutatkozó csökkenő lakosságszám indokoltá teszi a mindkét országban már elindított és folyamatban levő családvédelmi intézkedéseket. A cél nem csak a népességszám csökkenésének megállítása, hanem ezzel együtt a társadalom előregedési folyamatának megfordítása. Erre jó esélyt ad a visegrádi országok 10. sz. ábrán bemutatott medián életkora, ami egyúttal most is azt jelenti, hogy ezen országok saját belső humán erőforrás kapacitásuk segítségével hosszú távon is képesek lesznek biztosítani a gazdasági fejlődéshez szükséges szakképzett munkaerőt.

12. sz. ábra: Az EU28 országok lakosságának medián életkor szerinti megoszlása 2018.

Forrás: Eurostat Regionális Évkönyv 2019/b

Az Európai Unió (EU) 500 millió főt meghaladó összlakossága által generált fogyasztás fontos hajtóereje az unió gazdasági motorjának. Mindez már csak azzal a ténnyel is magyarázható, hogy ha az EU-t a lakosságszám szerint egységesnek tekintenék, a harmadik legnagyobb lakosságszámmal rendelkező ország lenne a világon. Ez a belső szabályozással biztosítani kívánt, egységes belső piachoz tartozó fogyasztás fontos kovásza és kohéziós ereje fogyasztásvezérelte világunkban az uniós gazdaságnak.

Az előzőek tükrében érthető, hogy az EU egyik legnagyobb horderejű vívmányának az egységes belső piac megteremtése tekinthető, hiszen a már említett 500 millió főt meghaladó fogyasztói kapacitás által biztosított gazdasági hajtóerő képezi a hosszú távú uniós együttműködés érdekeltségi alapját.

Az alapelvek érvényesítése és az egységes piac működése érdekében az uniós jogalkotók több száz jogszabályt fogadtak el az Unión belüli technikai, szabályozási és jogi akadályok elhárítása céljából. Egy sor olyan szakpolitikát dolgoztak ki az EU-ban, amelyek alapvetően befolyásolják a polgárok és a vállalkozások életét. Egyebek mellett ezek közé tartozik a versenypolitika, amelyben a tényleges verseny elősegítése és fenntartása nem önmagában vett cél, hanem egy szabad és dinamikus, a belső fogyasztás oldaláról vezérelt piac megvalósításának feltétele, amely egyúttal az általános gazdasági jólét előmozdításának is egyik eszköze.

A közösségi versenyszabályok alapvető célja a torzulástól mentes szabad piaci verseny biztosítása. A régi belső vámakadályok felszámolását követően ma már az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad

áramlása is biztosított az egységes belső piacon. A szabályozás nem csak a belső, hanem a külső, harmadik fél irányában történő együttműködésre is kiterjed, szem előtt tartva az egységes belső piac védelmét. Az egységes belső piacon folytatott verseny az előzőeken túl azért is fontos az uniós vállalkozások számára, mert az ezen a piacon szerzett versenytapasztalat alapozza meg a világ egyéb piacain folytatott küzdelemben a helytállást és a további piacszerzést.

Üröm az örömben, hogy néhány EU-tagország, különösen az IMF GDP 2019-es előrejelzésében a TOP 10-es pozícióban szereplő Németország, Franciaország, Nagy-Britannia és Olaszország valóban kiemelkedően szép teljesítményt ér el, de ebből sajnos feltételezhető, hogy ezek az eredmények beárnyékolják az „együtt könnyebb és együtt erősebbek vagyunk” elv maradéktalan érvényesülését az EU-ban. Ez leginkább az egységes belpiac védelmének gyakorlatában (hiányában) nyilvánul meg, ahol esetükben mindenki csak a saját piacai védelmének mértékéig védi a közöset.

Az előzőek nyilvánvalóan szerepet játszanak az EU jövője szempontjából egyelőre nehezen belátható következményekkel járó Brexit esetében is, amelyet jelenleg az egységes belpiachoz kötődő közös érdekelttség helyett a centrifugális erő vezérel.

Következtetés és kitekintés

A visegrádi országok 2019. évi versenyképességével összefüggésben az előzőekben bemutatott összehasonlító módszertan és tényezők együttes eredménye alapján megállapíthatjuk,¹ hogy Csehország és Lengyelország jelenleg a vizsgált országok középmezőnyébe, míg Magyarország és Szlovákia attól kicsit lemaradva pozicionálja magát. Az eredmények azt tükrözik, hogy az elmozdulások ellenére a V4 országok egyike sem érte még el a hosszabb távon célként kitűzött teljes versenyképességi fordulatot, így ez közös kihívást jelent valamennyi V4 ország számára.

A versenyképesség elemzésével foglalkozó nemzetközi intézetek mutatóival szemben megfogalmazott kritika jelen vizsgálat eredményei alapján is alátámasztást nyert. A szubjektivitásra és a gazdasági teljesítmény nem kellő és nem egyenlő arányú figyelembe vételére a rangsor első 10 helyezettje tekintetében már rámutattunk. A gazdasági teljesítmény nem egységes figyelembe vételét a visegrádi országok esetében is tetten érhetjük. A vizsgálatba bevont valamennyi mutató tekintetében egybecsengés, hogy Csehország és Lengyelország jelenleg kedvezőbb versenyképességi pozíciót mutat, de ha az egy főre eső vásárlóerő-paritáson vett GDP rangsorokkal vetjük össze a nemzetközi intézmények versenyképességi prognózisát, láthatjuk, hogy Csehország és Lengyelország

---

¹ Jelezni kívánjuk, hogy a Szerző választott forrásai és következtetései nem szükségképpen egyeznek meg a szerkesztők s a kiadó lehetséges interpretációival.

esetében jobb, Magyarország és Szlovákia esetében viszont rosszabb, vagy azonos versenyképességi mutatókat hoznak, ami a már említett szubjektivitást jelzi.

Magyarország esetében közel tízéves fejlődés után mára sikerült Európa legdinamikusabban fejlődő gazdaságává válni. A gazdasági növekedéssel párhuzamosan 2018-ban tovább tartott a hazai munkaerőpiac bővülésének lendülete is, a foglalkoztatottság és a munkanélküliség a korábbi évekhez hasonlóan javuló tendenciát mutatott. Részben a munkaerő-piaci viszonyok, részben kormányzati intézkedések hatására folytatódott az erőteljes bérkiáramlás a gazdaságban. A családi adókedvezmény figyelembevételével a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete 11, reálkeresete 8,2%-kal emelkedett 2018-ban az előző évhez képest. A lakosság javuló jövedelmi helyzete hozzájárult a háztartások fogyasztásának dinamikus bővüléséhez, számottevően segítve a GDP növekedését. (KSH 2019)

A megtermelt költségvetési forrásokból egyebek mellett folyamatosan emelkedik a bérekre, az egészségügyi ellátásra és az oktatásra, tehát a fogyasztásra és a humánkapacitás fejlesztésére fordított kiadások aránya. Mindezek segítik a fogyasztás bővülését és a szakképzett humán erőforrás biztosítását a gazdaság számára, ezek pedig visszahatnak a gazdaság és versenyképesség növekedésére (Lentner 2019). Az eredményeket egyelőre nem igazolják vissza a nemzetközi intézetek versenyképességi mutatói. Ugyanakkor gazdaságpolitikánk lényegének abban kell állnia, hogy évtizedeken átívelően stabilitást és gyarapodást biztosítson (Matolcsy 2015).

Az EU-ban folyó felfokozott piaci versenyben a többi szereplővel szemben – esősorban azok történelmileg kialakult előnyeik további érvényesítési képessége és kihasználása miatt – a visegrádi országok az elért eredmények ellenére sem a versenyképességben, sem a gazdasági eredmények tekintetében nem tudták még átrendezni a sorrendet az elmúlt években. Hangsúlyozni kell, nem arról van szó, hogy a visegrádi országok tétlenkedtek volna, hanem arról, hogy jól felfogott érdekeiket képviselve a többi tagország is foggal-körömmel harcol piaci pozícióinak, gazdasági teljesítményeinek megtartásáért és fejlesztéséért. Mindezekből kiindulva azt is látni kell, hogy a visegrádi országok csak továbbiszorog gazdasági együttműködéssel tudják kihasználni és érvényesíteni az együttműködésükkel kialakuló politikai és méretgazdasági előnyöket és felszabadítani a fogyasztásban, valamint a foglalkoztatásban rejlő tartalékaikat. A visegrádi országok mindegyike tisztán látja a felvázolt képet és sorra dolgozza ki cselekvési programjait versenyképessége javítása érdekében.

A fenti elemzés is rámutat arra, hogy az EU kohéziós politikája ellenére az egész EU-ban és így a visegrádi országok régióiban is szinte változatlanul jelentős gazdasági különbségek tapasztalhatók.

Ezért a visegrádi országok közös feladatainak sorába tartozik a regionális fejlettségi különbségek csökkentése is. Ebben különösen Magyarország és Lengyelország tekintetében kell a közeljövőben fordulatot elérni, hiszen a vidék megtartó képessége a fenntartható fejlődésnek is a feltétele. További közös cél és feladat, hogy az együttműködő visegrádi országok összesített fogyasztási kapacitásában rejlő tartalékaikat saját gazdasági fejlődésükre kölcsönösen használják ki. Ehhez tovább kell erősíteni a már eddig is szép sikereket elért társadalmi és gazdasági együttműködést.

Magyarország tekintetében, ha nem is az előzőekben ismertetett levezetés mentén és nem most, hanem már korábban, de hasonló következtetésre jutott az MNB s a kormány is, és már meg is tették a maguk szükséges lépéseit. Ide sorolható az MNB Versenyképességi Programja, a Nemzeti Versenyképességi Tanács által kidolgozott Program a Versenyképesebb Magyarorszáért, valamint a kormány által kiadott Magyarország 2019. évi Nemzeti Reform Programja. Az egész nemzet jövőjét és azon belül a versenyképességi potenciálok javítását tartalmazzák a Családvédelmi Akciótervben, a Gazdaságvédelmi Akciótervben és a Magyar Falu Programban lefektetett célok s a megvalósításukat szolgáló eszközök. A helyzet és a felsorolt programokban, akciótervekben lefektetett irányok és célok világosak, az EU28 átlagát meghaladó gazdasági növekedés reményteljes, ennek a gyorsabb növekedésnek a fenntartása nyújtja a biztosítékot a teljes versenyképességi fordulat eléréséhez.

Irodalom

- Baksay Gergely – Palotai Dániel – Szalai Ákos (2017): *Mennyire objektív a WEF versenyképességi rangsora? Egy mértékadó versenyképességi rangsor gyengeségei*, <https://www.portfolio.hu>
- Eurostat (2019/a): Main GDP aggregates per capita. https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=namq_10_pc&lang=en
- Eurostat (2019/b): Eurostat regional yearbook 2019. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10095393/KS-HA-19%E2%80%91001-EN-N.pdf/d434affa-99cd-4ebf-a3e3-6d4a5f10bb07>
- Forbes (2019): Global 2000. <https://www.forbes.com/global2000/list/#tab:overall>
- International Monetary Fund(2019): GDP Indicators 2019. <http://statisticstimes.com/economy/gdp-indicators-2019.php>
- IMD WORLD COMPETITIVENESS CENTER (2018): World Talent Ranking 2018. www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/talent-rankings-2018/
- IMD WORLD COMPETITIVENESS CENTER (2019): IMD WORLD COMPETITIVENESS YEARBOOK 2019, www.imd.org
- KSH (2018): V4 – A visegrádi együttműködés országainak mutatói. A visegrádi országok statisztikai hivatalainak közös kiadása, https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/v4_fobbadatok.pdf

- KSH (2019): Magyarország 2018, <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2018.pdf>
- Lentner Csaba (2019): Versenyképesség. *Polgári Szemle*, 15. évf. 1–3. szám, 2019, 7–10.
- Matolcsy György (2015): *Egyensúly és növekedés. Konszolidáció és stabilizáció Magyarországon 2010–2014*. Kairosz Kiadó, Budapest
- MNB (2014): Társadalmi Felelősségvállalási Stratégia, 2014. június, Magyar Nemzeti Bank
- MNB (2019): Versenyképességi Program, 2019. Magyar Nemzeti Bank
- Magyarország Kormánya (2019): Magyarország 2019. évi Nemzeti Reform Programja, 2019. április, Magyarország Kormánya
- Nemzeti Versenyképességi Tanács (2019): Program a versenyképesebb Magyarorszáért. Magyarország Kormánya 2019.
- QSTOPUNIVERSITIES (2019): QS World University Rankings. <https://www.topuniversities.com/universities>
- Simon József dr. – Lengyel Viktor (2019): Objektívek-e a versenyképességi rangsorok? *Pénzügyi Szemle online*, 2019. szeptember 11., www.penzugyiszemle.hu
- UN (2019): World Population Prospects 2019., <http://statisticstimes.com/demographics/countries-by-population.php>
- World Bank (2019): Doing Business 2019, https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf
- WORLD ECONOMIC FORUM (2017): The Global Competitiveness Report 2016 – 2017. <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>
- WORLD ECONOMIC FORUM (2018): The Global Competitiveness Report, 2018–2019. <https://www.weforum.org/reports/annual-report-2018-2019>